

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Καιτατζή-Χουλιούμη Δέσποινα
ψυχολόγος (MSc)-ψυχοθεραπεύτρια
Προϊστάμενη ΚΔΑΥ Σερρών

Ο εκπαιδευτικός ως σημαντικός άλλος του μαθητή

- Ο εκπαιδευτικός (δάσκαλος) ως σημαντικός άλλος του μαθητή, δηλαδή του αναπτυσσόμενου ατόμου έχει εξέχοντα ρόλο στην ανάπτυξη και δόμηση της προσωπικότητάς του.
- Ο εκπαιδευτικός επιδρά και υποστηρίζει τόσο την αγωγή, κοινωνικοποίηση και συναισθηματική οργάνωση του μαθητή, όσο και την ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων του μαθητή (ακαδημαϊκών, κοινωνικών, κινητικών κλπ).
- Ο εκπαιδευτικός συμβάλει στο πλάσιμο του Ανθρώπου και γι' αυτό εισπράττει βαθύ νόημα και ικανοποίηση.
- Η μάθηση και η αγωγή του αναπτυσσόμενου ατόμου διενεργείται μέσα από την επικοινωνία και την ποιότητα της συναισθηματικής σχέσης που εδραιώνεται μεταξύ του εκπαιδευτικού και του κάθε μαθητή του.

Τι θα πρέπει να χαρακτηρίζει έναν πολύ καλό εκπαιδευτικό (δάσκαλο);

Jackson (1968)

Αμεσότητα με την έννοια του **αφουγκρασμού** στο «**εδώ και τώρα του μαθητή**» και ως προς την συνεχή **προσοχή** και **παρατήρηση** του μαθητή.

Να δίνει έμφαση στην **αυτενέργεια** και την **ελευθερία** **έκφρασης** του μαθητή.

Να δείχνει **ενδιαφέρον** και **έγνοια** για την **πρωσωπικότητα** του μαθητή, καθώς και την **σχολική ζωή** του.

Ο εκπαιδευτικός ως τυπικός ηγέτης της τάξης

- **Η αγωγή και η μάθηση του μαθητή διενεργείται μέσα από την ομάδα της τάξης και την ομάδα «κοινότητα» του Σχολείου**
- **Ο εκπαιδευτικός ως τυπικός ηγέτης της τάξης αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα στην διαμόρφωση του ψυχολογικού κλίματος και της δυναμικής της ομάδας της τάξης.**
- **Μέσω του αφουγκρασμού του κάθε μαθητή του και μέσω της εδραίωσης κανόνων λειτουργίας της τάξης σε συνεργασία με τους μαθητές του,**
επιδρά καταλυτικά στην ανάπτυξη συνοχής,
επιδρά καταλυτικά στο δέσιμο της ομάδας της τάξης.
- **Η συνοχή και το δέσιμο της ομάδας της τάξης αποτελούν βασική προϋπόθεση στην ανάπτυξη θετικού μαθησιακού κλίματος και επιδρούν θετικά στην σχολική ζωή του κάθε μαθητή.**

Πλεονεκτήματα του Ε.Φ.Α.

- Εργάζεται με το όλο της βιοψυχοκοινωνικής οντότητας του μαθητή, εστιάζοντας κυρίως στο σώμα και την κίνηση.
- Ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής εργάζεται πραξιακά, δηλαδή βιωματικά.
- Αναπτύσσει ομαδικές και συλλογικές δράσεις.
- Από την «προπονητική» έχει ετοιμότητα στο να ενισχύει το δέσιμο και να εμψυχώνει την ομάδα.
- Συνήθως εργάζεται με το σύνολο των μαθητών του σχολείου και έχει την ευκαιρία να επιδράσει σε όλους τους μαθητές του σχολείου.

Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται αυτοί που έχουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, ψυχοπνευματικών, ψυχοσυναισθηματικών ή ψυχοκοινωνικών ιδιαιτεροτήτων όπως:

- **Νοητική ανεπάρκεια ή ανωριμότητα.**
- **Αισθητηριακά προβλήματα (ακοής, όρασης).**
- **Νευρολογικά ή κινητικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας.**
- **Προβλήματα λόγου και ομιλίας.**
- **Ειδικές δυσκολίες μάθησης-δυσλεξία.**
- **Σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες.**
- **Αυτισμό ή άλλες διαταραχές ανάπτυξης.**
- **Άλλες δυσκολίες ή ιδιαιτερότητες.**

Φιλοσοφία και θέσεις ειδικής αγωγής

- Ισονομία, ισοτιμία και ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης και εκπαίδευσης.
- Ένταξη και αμοιβαία αποδοχή.
- Προσαρμοσμένες ειδικές υποστηρικτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις.
- Το κάθε παιδί μπορεί να αναπτύξει γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις, αρκεί να το διδάξεις με τον τρόπο που μαθαίνει, μέσα σε ένα περιβάλλον αμοιβαίας αποδοχής και αμοιβαίας προσαρμογής

Σκοπός ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης

- Ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης για την ανάπτυξη γνωστικών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων και γενικά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
στοχεύοντας στην αυτονόμηση στο μέτρο των δυνατοτήτων του κάθε μαθητή,
καθώς και στην σχολική και κοινωνική του ένταξη.

Βασικοί πυλώνες ειδικής αγωγής

- Πρώιμη και έγκυρη ανίχνευση, διερεύνηση και εκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων του κάθε μαθητή, όπως και παρέμβαση βεβαίως.
- Αμοιβαίες προσαρμογές μαθητή και σχολικού περιβάλλοντος.
- Προσαρμοσμένα ειδικά υποστηρικτικά μέτρα.
- Ε.Ε.Π. προσαρμοσμένο στις δυσκολίες και ικανότητες του μαθητή, καθώς και στο αναπτυξιακό και γνωστικό του επίπεδο.
- Ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη μαθητή.

Βασικές αρχές ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης

- Εξατομίκευση των γνωστικών στόχων (ποιοι στόχοι, με ποιο τρόπο, ρυθμός και χρόνος).
- Learning by doing (πραξιακή, βιωματική μάθηση).
- Απλοποίηση (κομμάτιασμα) των γνωστικών στόχων.
- Επανάληψη των γνωστικών στόχων μαθητή.
- Μάθηση μέσω δοκιμής και πλάνης.
- Θετική ανατροφοδότηση: αμοιβές και επιβραβεύσεις (και της προσπάθειας).
- Πολυαισθητηριακή μάθηση.
- Δομημένη μάθηση.
- Από κοινού εκτέλεση μέχρι την αυτονόμηση του μαθητή στην εκτέλεση του στόχου.
- Διακοπή πριν την εκδήλωση κόπωσης μαθητή.

Ανίχνευση και εκτίμηση (διάγνωση) των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών

- Το ΚΔΑΥ μετά από διεργασίες ανίχνευσης και διερεύνησης αξιολογεί και εκτιμά (διάγνωση) τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του κάθε μαθητή εξατομικευμένα και στη συνέχεια προτείνει ειδικά εκπαιδευτικά μέτρα με στόχο την καλύτερη δυνατή προσαρμογή και σχολική ένταξη του μαθητή, την μάθησή και ανάπτυξή του.
- Η Δ.Ο. του ΚΔΑΥ εργάζεται σε στενή συνεργασία με τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τα λοιπά στελέχη που έχουν άμεση επαφή με τον μαθητή.
- Σημαντικό έργο του ΚΔΑΥ αποτελεί η υποστήριξη των γονιών, των εκπαιδευτικών και του εκπαιδευτικού έργου με στόχο την καλύτερη δυνατή υλοποίηση των ειδικών εκπαιδευτικών μέτρων και την βελτίωση της σχολικής ζωής και μάθησης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ειδικά εκπαιδευτικά μέτρα

- Σχολικό πλαίσιο φοίτησης του μαθητή και υποστήριξη για ένταξη του μαθητή στην σχολική ζωή και στην ομάδα της τάξης του.
- Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Ε.Π.) προσαρμοσμένο στις δυνατότητες και δυσκολίες του μαθητή, καθώς και στο γνωστικό του επίπεδό.
- Υποστήριξη της λειτουργικότητας του μαθητή με ειδικά τεχνικά βοηθήματα, όργανα και προσπελασιμότητα, απαραίτητα για την προσαρμογή του περιβάλλοντος προς τις ιδιαιτερότητες του μαθητή, καθώς και για την αποτελεσματικότερη μάθησή του.
- Εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης της επίδοσης του μαθητή, προσαρμοσμένοι στις ιδιαιτερότητές του.
- Ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη και ενίσχυση της αυτοαποδοχής και αυτοεκτίμησης του μαθητή.

Ε.Φ.Α. & ΜμΕΕΑ

- Ανάπτυξη ετοιμότητας του εκπαιδευτικού ρόλου:
Διαχείριση προσωπικών συναισθημάτων, αντιστάσεων, προκαταλήψεων, στερεοτύπων, ταμπού, φόβων.
- Γνωριμία και αφουγκρασμός του μαθητή.
- Εδραίωση σχέσης σεβασμού & εμπιστοσύνης.
- Αξιολόγηση των ικανοτήτων και δυσκολιών του μαθητή.
- Συνεργασία με γονείς, άλλους εκπαιδευτικούς του μαθητή και στελέχη εκπαίδευσης.
- Συμμετοχή στην διαδικασία διερεύνησης και εκτίμησης των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή.
- Συνεργασία με ΚΔΑΥ & Μ.Υ. στο στάδιο της ανίχνευσης, του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και εκπαιδ. παρέμβασης.
- Παρεμβάσεις για ουσιαστική ένταξη στην ομάδα, στην σχολική κοινότητα και στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Συναισθηματική υποστήριξη μαθητή.
- Επαναξιολόγηση

Ματαιώσεις και ακυρώσεις ΜμΕΕΑ

Οι ΜμΕΕΑ. κατά την σχολική ζωή τους βιώνουν συχνά πολλαπλές ακυρώσεις και ματαιώσεις:

- **Σε σχέση με την διαφορετικότητα της προσωπικότητας τους λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους.**
- **Σε σχέση με την αξιοσύνη και αξία τους ως άτομα.**
- **Σε σχέση με την μάθηση και εδραίωση δεξιοτήτων.**
- **Σε σχέση με τα προβλήματα συμπεριφοράς που παρουσιάζουν.**
- **Σε σχέση με την βίωση εγγύτητας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης.**

Συνέπεια αυτών είναι, η μη αξιοποίηση του θετικού δυναμικού τους, η αυτοακύρωση, η παραίτηση και η έλλειψη νοήματος και χαράς της σχολικής ζωής.

Ουσιαστική ένταξη στην ομάδα της τάξης

- Ανάπτυξη ετοιμότητας ηγετικού ρόλου.
- Αυτοπαρατήρηση και αυτοέλεγχος εκπαιδευτικού για αποφυγή αρνητικών στάσεων/ συμπεριφορών προς «δύσκολους» μαθητές.

Τα παιδιά προσλαμβάνουν και υιοθετούν τις στάσεις των μεγάλων.

- **Καμία ανοχή στην περιθωριοποίηση, στον αποκλεισμό, στην θυματοποίηση.**
- Ανάπτυξη θετικής δυναμικής και ψυχολογικού κλίματος της ομάδας της τάξης, μέσω βιωματικών ασκήσεων π.χ. για εδραίωση κανόνων που ευνοούν την θετική επικοινωνία, την συνοχή και την δυναμική της ομάδας.
- **Παιχνίδια ρόλων και άλλες βιωματικές ομαδικές ασκήσεις σε θέματα διαφορετικότητας, αναγκών, αξιών, ομάδας και γενικά διανθρώπινης επαφής και επικοινωνίας.**
- **Ενδυνάμωση όλων των μαθητών σε σχέση με το κύρος και τον ρόλο τους στην ομάδα. Κοινωνιόγραμμα και υποστήριξη όλων των μαθητών για ένταξη στην ομάδα.**
- **Αξιοποίηση θετικού δυναμικού των μαθητών της τάξης.**

Ανάπτυξη υποστηρικτικής στάσης

- Σεβασμός και απόλυτη αποδοχή του ατόμου, των δυσκολιών και ικανοτήτων του, των επιτυχιών και αποτυχιών του.
- Αφουγκρασμός και ενεργητική ακρόαση, π.χ. μέσω της Θετικής Αναπλαισίωσης .
- Κατανόηση, κατανόηση, κατανόηση.
- Ενσυναίσθηση, ενθάρρυνση και ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του μαθητή.
- Εδραίωση υγιών συναισθηματικών σχέσεων.
- Σαφείς οριοθετήσεις σε όλα τα πλαίσια (ρόλων, κανόνων, ατομικού χώρου, κλπ).
- Τα όρια να μπαίνουν με σαφήνεια, ψυχραιμία, συνέπεια και δίνοντας τον απαιτούμενο για τον μαθητή χρόνο.
- «Θετικοί καθρέφτες» με έμφαση στο ώριμο και τα θετικά στοιχεία του ατόμου.

Η σημαντικότητα του Ε.Φ.Α.(1)

Ο Ε.Φ.Α. με την εξειδίκευση και τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την φύση του αντικειμένου του έχει εξέχοντα και ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ψυχοπαιδαγωγική υποστήριξη του ΜμΕΕΑ.

- 1. Ο Ε.Φ.Α. μπορεί να εργαστεί για την προσπελασμότητα στο σχολικό περιβάλλον και να υποστηρίξει την κινητική ανάπτυξη σε μαθητές με κινητικές δυσκολίες.**
- 2. Να παρακινήσει την ομάδα για την ένταξη των εσωστρεφών και γενικά αποκλεισμένων μαθητών.**
- 3. Να δώσει υγιείς διόδους κινητικής εκτόνωσης του μαθητή με ΔΕΠΥ.**

Η σημαντικότητα του Ε.Φ.Α. (2)

- 4. Να υποστηρίξει τον μαθητή με συναισθηματικές δυσκολίες μέσω της άθλησης να μειώσει την ψυχική του ένταση και να πετύχει θετικότερη διαχείριση των συναισθημάτων του.**
- 5. Να υποστηρίξει τον μαθητή με κινητική αδεξιότητα και ειδικές δυσκολίες μάθησης και να τονώσει το χαμηλό αυτοσυναίσθημά του.**
- 6. Να υποστηρίξει τον μαθητή με αυτιστικό σύνδρομο να πετύχει καλύτερη σωματογνωσία, σωματοαίσθηση και αίσθηση ορίων μεταξύ εαυτού και περιβάλλοντος.**
- 7. Να υποστηρίξει την ηθική ανάπτυξη και το σύστημα αξιών των μαθητών.**
- 8. Να τονώσει την αυτοεκτίμηση και την αυτόπηθαρχία όλων των μαθητών.**

Ποιο είναι το πρόβλημα

Το πρόβλημα-όταν και στο βαθμό που υφίσταται-
δεν είναι η διαφορετικότητα και οι ιδιαιτερότητες
των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

αλλά η στάση του περιβάλλοντος,
η δική μας στάση απέναντι στην διαφορετικότητα,
η μειωμένη προσπάθειά μας
να αναπτύξουμε διόδους θετικής επικοινωνίας,
καθώς και να αναπτύξουμε αμοιβαία προσαρμογή
και ανάπτυξη όλων μας.

Και ποιο είναι το ζητούμενο

- Το ζητούμενο είναι να προσπαθούμε,
στο μέτρο των δυνατοτήτων μας,
να δομούμε ένα σχολικό και μαθησιακό κλίμα,
όπου θα έχουν την θέση που τους αξίζει,
θα εισπράττουν νόημα και
θα πετυχαίνουν ανάπτυξη προσωπικότητας και
χαρά όλοι οι συμμετέχοντες,
τόσο ο κάθε μαθητής,
όσο και ο κάθε εκπαιδευτικός.

Και είμαι βέβαιη ότι μπορούμε!!!!!

Διαδρομές IV

Μέρες και μέρες οδεύσαμε σκυφτοί
Διαβάτες της σιωπής,
Τραγουδιστές της καταχνιάς,
Χέρια γερμένα ηλιοτρόπια
Στήθη δάκρυα πετρωμένα.
Όταν τα βλέμματα σηκώσαμε
Είδαμε ανάστροφα τον κόσμο
Όταν τα χέρια απλώσαμε
Αγγίξαμε την ερημιά μας.
Γήραμ' απόμερα
Κι αψιμαχούσαμε με την σιωπή

Τότε κοιτάξαμε το πέλαγος
Όπου απλώσαμε το δάκρυ μας
Το μπλε ήταν βαθύ.

Μας χώρεσε
Κι ανθίσαμε θαλάσσιες ανεμώνες
Τα πέταλα ανοίξαμε πανιά
Και με το μίσχο στήσαμε κατάρτι
Σαλπάραμε στ' ανοιχτά.
Κι όταν η θάλασσα έσκαγε χαμόγελα
Γεμίζαμε τον κόρφο μόρτες ανέμους
Κι όταν το κύμα άγγιζε τ' ακροδάχτυλα
Γεννιόταν άσπρα περιστέρια
Κι όταν ο καημός περίσσευε στο πέλαγος
Εμείς προτείναμε το στήθος
Μείναμε έτσι στ' ανοιχτά
Μέχρι το τέλειωμα του χρόνου.

Καιταντζή –Χουλιούμη Δ.

Ομάδα σφιχτοδεμένο και ανθισμένο στεφάνι

Ο κάθε μαθητής με ή χωρίς ειδικές
εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να
σφιχτοδεθεί και να σφιχταγκαλιαστεί στο
στεφάνι της τάξης,
ν' ανθίσει και να σκορπίσει το άρωμά του,
αρκεί να του το επιτρέψουμε και να βρούμε
τον κατάλληλο τρόπο να τον
υποστηρίξουμε γι' αυτό.

Τι λέτε μπορούμε;

Αυτή είναι η πρόκληση για τον καθένα μας!!!

Ευχαριστώ για την προσοχή σας